

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, enheten för djur och livsmedel
103 33 Stockholm

Stockholm
2025-10-06

Vår referens
Erik Östman

Dnr
LI2025/01164

Remissyttrande

Betänkandet *En översyn av kontrollorganisation och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag* (SOU 2025:64) har lämnats för remiss

Företagarna har getts möjlighet att avge remissyttrande om det angivna betänkandet. Här följer våra huvudsakliga synpunkter.

Förslaget i korthet

I betänkandet föreslås ett antal förändringar av kontrollorganisationen för livsmedel och regelverket för finansiering av kontrollen.

Kontrollen föreslås centraliseras till Livsmedelsverket avseende livsmedel och till Jordbruksverket avseende foder och ABP (animaliska biprodukter). Utredningen bedömer att på sikt bör ansvaret för all offentlig kontroll i livsmedelskedjan samlas i en myndighet. Det föreslås införas en bestämmelse om att Livsmedelsverket respektive Jordbruksverket i fråga om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet ska finnas representerat i varje län.

Under en övergångsperiod föreslås Livsmedelsverket utföra revisioner av de kommunala kontrollmyndigheternas livsmedelskontroll. Livsmedelsverkets instruktion ska ändras för att möjliggöra detta och ett riktat anslag ska ges för att finansiera detta.

Regeringen föreslås uppdra åt Livsmedelsverket att redovisa förslag på åtgärder som stärker djurägarens rättsliga ställning.

Offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet avseende dricksvattenanläggningar bör finansieras helt med allmänna medel, förutom för sådan kontroll som blivit nödvändig efter att bristande efterlevnad har konstaterats. Kostnaden för kontroll av anläggningar inom primärproduktionen av livsmedel och foder samt för jägares verksamhet som avser överlåtelse av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter, ska alltså finansieras genom anslag, förutom för sådan kontroll som blivit nödvändig efter att bristande efterlevnad har konstaterats. Detsamma föreslås gälla för den delvis anslagsfinansierade kontrollen av slaktverksamhet vid slakterier och vilthanteringsanläggningar. Kostnaden för Livsmedelsverkets samtliga nationella kontrollprogram föreslås finansieras med allmänna medel.

Avgifterna för kontroll av så kallade 853-anläggningar med liten produktion föreslås minskas med 75 procent för anläggningar med produktionsvolym under 10 ton per år, och 50 procent för anläggningar med produktionsvolym mellan 10 och 200 ton per år. Vad avser godkännande av anläggningar med

Företagarna

Besöksadress: Rådmansgatan 40 | Postadress: 106 67 Stockholm
www.foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08-406 17 00

produktion under 200 ton per år, föreslås att endast en grundavgift för den administrativa handläggningen ska tas ut, medan Livsmedelsverkets kostnader för besök på anläggningen och annat arbete som behövs innan ett slutligt godkännande ges ska finansieras med allmänna medel. Slakteri- och vilthanteringsverksamhet är undantagna då kontroll och godkännande av dessa är reglerad i en separat paragraf, utifrån underliggande EU-regler.

Utredningen föreslår att det bör övervägas om bemyndigandet i Jordbruksverkets instruktion om att myndigheten får ta ut en avgift för verkets uppdragsverksamhet att bistå enskild i verksamhet som syftar till att en livsmedels- eller foderanläggning ska godkännas av tredje land för export ska ändras, så att avgift endast tas ut för Livsmedelsverkets handläggningstid. Kostnader för Livsmedelsverkets utlägg ska finansieras med allmänna medel. För Livsmedelsverkets uppdragsverksamhet att bistå livsmedelsanläggning eller annan verksamhet som syftar till att behålla ett godkännande av export till tredje land ska avgift inte få tas ut.

Utredningen anser inte att det finns tillräckliga skäl att i nuläget införa efterhandsdebitering för offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter, förutom för de gruppvis överlätna branscher som avseende foder- och ABP-kontroll har överlåtits från Jordbruksverket till Livsmedelsverket. Utredningen anser inte heller att kontrollavgift ska utgå med ett schablonbelopp för varje kontrolltillfälle.

Det föreslås införas bestämmelser om att Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna regelbundet och vid behov ska föra dialog med företrädare för branscher och aktörer i livsmedelskedjan, i syfte att uppnå en ökad förståelse för olika verksamheter och förenkla den offentliga kontrollen för såväl myndigheten som verksamheterna. Resultatet av myndigheternas dialoger bör följas upp och redovisas.

Regeringen föreslås utöka Länsstyrelsen Jämtlands läns uppdrag, gällande driften av nationellt centrum för mathantverk, med uppgiften att upprätta och uppdatera branschriktlinjer för småskalig livsmedelsproduktion.

I kapitel 24 lyfter utredningen fram betydelsen av förenklingar för företag. Det föreslås att det bör inrättas en särskild funktion inom Regeringskansliet som gör det möjligt att på ett strukturerat sätt ta emot och bereda förslag och initiativ som handlar om förenklingar. Principen om proportionalitet behöver säkerställas vid frågor om regelefterlevnad och sanktioner. Utredningen ser positivt på de förslag som har lagts fram av Miljötillståndsutredningen när det gäller att ändra definitionen ”miljöfarlig verksamhet” till ”miljöpåverkande verksamhet”. Regeringen föreslås ge i uppdrag åt Livsmedelsverket och Jordbruksverket att tillsammans med Lantbrukarnas riksförbund, samt vid behov andra berörda branschorganisationer och länsstyrelserna, se över de regelverk som primärproducenter berörs av när det gäller livsmedelsproduktion i syfte att identifiera och föreslå regelförenklingar. I nästa steg bör motsvarande arbete med regelförenklingar genomföras även avseende hela livsmedelskedjan, inklusive den blå näringen. Regeringen uppmanas bevaka och följa upp utvecklingen av företagens kostnader för offentlig kontroll för att kunna säkerställa att företagens konkurrenskraft inte påverkas negativt, och göra regelverket om offentlig kontroll i livsmedelskedjan mer överskådligt.

Företagarnas inställning

Företagarna välkomnar utredningens fokus på regelförenklingar och minskade kostnader för företag inom livsmedelskedjan. I synnerhet för de minsta företagen är kostnadsminskningar av stor vikt. Ökad dialog med berörda branschorganisationer och åtgärder som stärker djurägarens rättsliga ställning är likaså välkomna förslag.

Företagarna vill se en större förändring av det offentliga avgiftsuttaget. Grundprincipen bör vara att avgift enbart ska tas ut av företag om de erhåller någon typ av motprestation. De avgifter som tas ut för myndighetsutövning, som benämns belastande avgifter, anser vi bör avskaffas. Myndighetsutövning, exempelvis tillsyn eller kontroll, bör bekostas genom det offentliga budget. Vi vill därför se en översyn och reformering av självkostnadstäckningsprincipen för offentliga avgifter, där belastande avgifter

som inte regleras genom EU-förordning, utan beslutas genom lag eller nationell förordning/myndighetsföreskrift, byts till anslagsfinansiering. Detta kräver ändringar i livsmedels- och livsmedelsavgiftsförordningarna, liksom i miljöbalken och annan lagstiftning som rör statliga myndigheters kontrollverksamhet.

Vad avser frågan i betänkandet om var den offentliga kontrollen ska placeras, hos en eller flera statliga myndigheter eller hos kommunerna, ser Företagarna både fördelar och nackdelar med alla de övervägda modellerna. Centralisering till Livsmedelsverket och Jordbruksverket kan medföra ökad likformighet och förutsebarhet, samtidigt som kontrollarbetet med nödvändighet behöver ske lokalt, vilket kan tala för att de upparbetade kompetenser och organisationer som finns i kommunerna fyller ett värde. Företagarnas huvudsakliga synpunkt är att kontroll och tillsyn i dag skiljer sig åt markant över landet, såväl vad gäller innehåll och frekvens som avgiftsnivåer, vilket berörda företagare upplever som både betungande och orättvist. Denna brist behöver, oavsett vilken väg staten väljer att gå i den här frågan, adresseras.

Oavsett om kontrollen behålls vid kommunala tillsynsmyndigheter eller centraliseras till statliga myndigheter, anser Företagarna att avgifter som inte ger någon motprestation, utan enbart finansierar myndighetsutövningen, bör avskaffas.

Erik Östman
Näringspolitisk expert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna